

Melléklet: Az EU menekültügyi helyzetéről szóló 2014-es EASO-jelentés fő megállapításai

Bevezetés

Az EASO 2014-es éves jelentése átfogó képet ad az EU 28 tagállamában, valamint Norvégiában és Svájcban (az EU+ országokban) benyújtott, nemzetközi védelem iránti kérelmek számáról és jellegéről. Megvizsgálja a menekültügyi tendenciákat, beleértve az év folyamán tapasztalt fő problémákat és a válaszlépéseket, a fontosabb intézményi és jogi fejleményeket, és áttekintést ad a közös európai menekültügyi rendszer (KEMR) gyakorlati működéséről. A jelentés alapjául szolgáló információkat a tagállamok, az UNHCR, a civil társadalom, az információs szakemberek és a terepen dolgozó tisztviselők biztosítják.

A jelentés főbb pontjai

- 2014-ben az EU+ országokban több mint 660 000 nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtottak be, ami az uniós szintű adatgyűjtés 2008-as megkezdése óta a legmagasabb szám.
- A nyilvántartásba vett menedékkérők között a legnagyobb számban Szíria, a nyugat-balkáni országok (együttvéve) és Eritrea állampolgárai képviselték magukat. A legfőbb fogadó országok Németország, Svédország, Olaszország, Franciaország és Magyarország voltak.
- 2014 végére több mint 500 000¹ ember várta a menedéjog iránti kérelméről szóló határozatot az EU+ országokban; a függőben lévő kérelmek mennyisége 2013-hoz képest +37%-kal nőtt.
- Az EU+ számára az egyik legnagyobb kihívást 2014-ben a Szíriában fennálló válság jelentette, mivel a szíriai állampolgároktól érkező kérelmek száma meghaladta a 128 000-et. Ez különleges intézkedéseket tett szükségessé az áttelepítés és a humanitárius befogadás terén.
- Afganisztán tavaly is a kérelmezők egyik fő származási országa maradt; a 2014. évre eső 42 745 kérelem 2013-hoz képest 53%-os növekedést jelentett. Ugyancsak Afganisztánhoz tartozott az EU+ országokban menedéket kérő, kísérő nélküli kiskorúak legmagasabb aránya (6155 fő).
- A nyugat-balkáni országok állampolgáraitól beérkezett kérelmek száma elérte a 110 000-et, és ezen belül jelentős volt a Szerbiából és Koszovóból érkezők által benyújtott kérelmek aránya.
- Több mint 14 000 ukrán kérelmező volt, ami a 2013. évhez képest tizenháromszoros növekedést mutat.
- 2014-ben indult el a 7 éves Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap (AMIF), amely 3,137 milliárd eurós költségvetéssel támogatja a tagállami projekteket.

2014 legfontosabb fejleményei

A földközi-tengeri válság

A menekültügyi eljárásához való hozzáférés és a migrációs áramlatok kezelése 2014-ben központi helyen szerepelt a politikai vitában, miután jelentős mértékben megnőtt a tengeren érkezők száma, és ez gyakran tragikus halálesetekhez vezetett a Földközi-tengeren. A földközi-tengeri akció-munkacsoport arra törekedett, hogy jobban megismerje a probléma kiváltó okait, és megoldásokat találjon a kezelésére. Nagy hangsúlyt helyeztek a menekültügyi eljárás kezdeti szakaszára, beleértve a kérelembenyújtási és nyilvántartásba vételi folyamatot, ahol továbbra is komoly problémák vannak, különösen azokban az EU+ országokban, ahol jelentősen és/vagy hirtelen megnőtt az érkezők száma.

¹ Ez a szám a fellebbezéseket is tartalmazza.

Befogadó létesítmények

A menedéjog iránti kérelmek 2014-es megnövekedése következtében sok országban helyhiány lépett fel, ami nyomatékosította, hogy a befogadó létesítmények terén nagyobb rugalmasság kell. A tagállamok új, illetve szükséghelyzeti létesítmények létrehozásával reagáltak. Az Európai Unió Bírósága (EUB) ezzel kapcsolatban tisztázta, hogy a kérelmezőknek adott pénzügyi támogatásnak lehetővé kell tennie, hogy szükség esetén magánúton béreljenek szálláshelyet. Az EU+ országok közül sokan úgy határoztak, hogy kiszélesítik a munkavállalási jogot, hogy a kérelmezők javíthassák az önfenntartó képességüket. Sok tagállamban felülvizsgálták az őrizeti politikát, és látható elmozdulást sikerült elérni az őrizet alternatíváinak bevezetése felé.

A nemzeti menekültügyi rendszerek fejlesztése

A kérelmek és a függőben lévő ügyek számának növekedésére reagálva sok EU+ ország átalakította a menekültügyi igazgatását, újabb munkatársakat vett fel és átszervezte a feladatokat és az erőforrásokat. Sok intézkedést vezettek be a hatékonyság növelése és a növekvő terhelés rugalmas kezelése érdekében. Ezek közé tartozott a vészhelyzeti tervek kidolgozása, a gyorsabb döntéshozatalt segítő speciális eljárások használata, a biztonságos származási országok nemzeti listáinak felülvizsgálata, a menekültügyi esetek egyes kategóriáinak előnyben részesítése és az új technológiai megoldások.

Az EASO által nyújtott támogatás

Az EASO folytatta a Görögországnak, Olaszországnak, Bulgáriának és Ciprusnak nyújtott operatív támogatást, sikeresen lebonyolított több kísérleti közös kérelemfeldolgozási projektet, amelyek igazolták a tagállamokba kirendelt közös feldolgozási csoportok alkalmasságát, valamint az irreguláris migráció tárgyában Máltával és Olaszországgal indított projektet. Az EASO több mint 2800 menekültügyi és befogadási tisztviselő részére biztosított képzést. Az EASO külügyi dimenziójához tartozó tevékenységeiben több állam is részt vett, köztük Törökország, Szerbia, Jordánia, Marokkó és Tunézia. Az EASO emellett új statisztikai adatgyűjtést indított a korai előrejelző és készülségi rendszere (EPS) keretében, amely az Eurostattól rendelkezésre álló információk kiegészítéseként havi szinten fogadja az összes EU+ állam adatközlését. Az éves jelentésben szereplő továbbfejlesztett elemzés ezeken az új adatokon alapul.

Jogi kérdések

Az Európai Unió Bírósága (EUB) döntött a kiegészítő védelem fontos aspektusairól (ebből a legfontosabb a belső fegyveres konfliktus fogalma és a súlyos egészségügyi állapot esete volt), és tisztázta, hogy a nemzeti hatóságok hogyan ítélik meg a menedékkérők bevallott szexuális irányultságának hitelességét. A nemzeti bíróságok és törvényszékek több fontos, a menedéjoghoz kapcsolódó fogalmat elemeztek, például a vallási alapú üldöztetést és a védelem különböző formáinak (menekült jogállás és kiegészítő védelem) használatát az egyes ügyek egyéni körülményei alapján.

Veszélyeztetett csoportok

Tavaly több mint 24 000 kísérő nélküli kiskorú kért nemzetközi védelmet. Az EU+ országok ígéretet tettek arra, hogy foglalkoznak a veszélyeztetett csoportok, például a kísérő nélküli kiskorúak, a fogyatékkal élő, az emberkereskedelem, erőszak és kínzás áldozatainak helyzetével, és a menekültügyi eljárás során speciális szolgáltatásokat biztosítanak, hogy kezeljék a szükségleteiket.

Fejlettebb szolgáltatások

Az uniós menekültügyi csomag közelmúltbeli módosításainak megfelelően sok EU+ ország felülvizsgálta a jogi segítségnyújtásra, a tájékoztatásra és a tolmácsolásra vonatkozó politikáját, hogy javítsa e szolgáltatások színvonalát. Ezek a területek 2014-ben kihívást jelentettek, különösen a megnövekedett kereslet és az erre szakosodott erőforrások gyakran limitált állománya miatt.

Összehasonlíthatóság

A különböző tagállamokba nagyon eltérő migrációs áramlások érkeznek, és ezek háttérében különböző okok lehetnek. A jelentés összehasonlíthatóságról szóló fejezete megjegyzi, hogy az olyan tényezők, mint például a diaszpóra jelenléte, az elismerési arány, a történelmi és nyelvi kötődések, a tagállamok által nyújtott juttatások és a kérelemfeldolgozási idő hossza egyaránt befolyásolhatják a menedékkérőket abban, hogy bizonyos célállomásokat szívesebben választanak, de egyik tényezőt sem lehet elszigetelten vizsgálni.

A jövőre vonatkozó stratégia

A 2014-ben lezajlott vita alapján a Bizottság az *Európai migrációs stratégia* című, 2015 májusában kiadott közleményében új irányokat vázolt fel az európai menekültpolitika számára. Azonnali fellépést javasolt a tengeri életmentés, az embercsempész hálózatok elleni küzdelem, az érkezők nagy számának EU-n belüli áthelyezési tevékenységekkel való kezelése és az áttelepítéssel szembeni közös megközelítés kidolgozása érdekében. Az EASO-nak meghatározó szerepe lesz több ilyen intézkedésben, beleértve a menedékjogi kérelmek közös feldolgozása, az embercsempész hálózatok elleni fellépés, az áthelyezés, az áttelepítés és a befogadás területét.